

Quislings henrettelse

Av museumslektor
Ivar Kraglund, Oslo

Aftenposten hadde søndag 2. februar en artikkel under tittel «Den mystiske profilen». Hensikten var å få den oppmerksomme leser til å gjenkjenne en historisk person. Undertegnede begynte tilfeldig å lese, og forsto forholdsvis raskt hvem den mystiske gestalt var: Vidkun Quisling. Til min betydelige forskrekkelse gikk imidlertid beskrivelsen fullstendig av hengslene mot slutten. Fremstillingen av Quislings henrettelse er skandaløs i en ellers seriøs avis. Skribenten Anders Palm (som jeg ikke kjenner) bringer til torvs en skildring som allerede på 1960-tallet fikk sin karakteristikk i norsk rett: historieforklasking!

Falskneriets opprinnelse er forholdsvis klar: britten Ralph Hewins i boken «Quisling – prophet without honour». Sludderet ble viderebragt i 1978 av dansken Thorkild Hansen i dennes Hamsun-biografi – uten at det ble noe riktigere av den grunn.

Det eksisterer vederheftige rapporter fra eksekusjonen. Den danske politimannen Seidenfaden var til stede og skrev en faglig beretning. Her er det ikke mye som ligner på fortellingen i Aftenposten! En drøftelse av kildene finnes også i Oddvar Høidals Quisling-biografi fra 1988.

Det ser ut til at enkelte myter fra okkupasjonstiden er seiglivede. Jeg trodde likevel at fortellingen om Quislings matematiske kunnskaper anvendt ved hans egen henrettelse var noe man burde være ferdig med.

Rp 9/2-92
Mfj. sønd. 9.2.92

Den mystiske profilen

Vår profil var 36 år gammel. Piken han hadde truffet, var bare 23 år gammel. Han falt for henne med dunder og brak. Bortsett fra at hun hadde flott utseende, hadde hun også flere andre gode egenskaper som han satte pris på. Hun var stille, intelligent og hyggelig å prate med.

Det var urolige tider da de traff hverandre. Vår profil var på et ansvarfullt oppdrag i fremmed land. Foruten sitt arbeide hadde han mange andre interesser. En av dem var kunst. Vår profil var en merkelig mann, som kom til å prøve seg på forskjellige yrker i sitt meget avvekslende liv. I sin ungdom drømte han om å bli lærer eller prest, men de planene ble det dessverre ingenting av. Han hadde en særpreget matematisk begavelse. Allerede i gymnaset ga han seg i kast med høyere matematikk, helt på egen hånd. Han regnet frem en alternativ løsning på en vanskelig ligning. Det kunststykket ble senere omtalt i en fotnote i den høyere skolens matematikkbok. Han var også interessert i slike ting som kvanteteorien og atomkjernens sammensetning. Hans lærere mente at han absolutt burde bli naturvitenskapsmann. Og det var synd han ikke fulgte deres råd. Vår profil var ingen lathans. Han likte friluftsliv og kunne løpe seks timer i strekk i sine unge dager. Under sin militærtjeneste gjorde han alene en vinterutmarsj på 65 km under vanskelige forhold. Han hadde god helse og trengte kun seks timers søvn pr. døgn. I

nødsfall kunne han klare seg med én times søvn. Han røkte ikke og var meget måteholden med alkohol. Hans arbeide førte ham til mange fremmede land. I årene 1924–1925 arbeidet han for Nasjonenes Forening på Balkanhalvøya. Et par år senere finner vi ham som Storbritannias representant i Moskva. Det var åtte år etter den russiske revolusjonen. Forholdet mellom England og Sovjetunionen var nedkjølt til frysepunktet, og det ledet til brudd i de diplomatiske forbindelsene. Vår profil snakket flytende russisk og fikk rykke ut for å vokte Storbritannias interesser. Denne jobben hadde han i over to år. Engelskmennene var meget fornøyd med hans innsats. Som et bevis på deres erkjennelse ble han Commander of the Order of the British Empire.

Sovjetunionen kjente han fra før, det var der han traff sin hustru. Høsten 1945 ble det holdt en stor rettssak mot ham. Han ble dømt til døden. 24. oktober ble han hentet i sin celle og ført til en gammel festning der han skulle henrettes. Han

ba om å få håndhilse på den ti mann store eksekusjonspatroljen. Det ble bevilget. Så ba han om å få slippe bind for øynene, men det ble avslått. Han ble bundet til en påle, kommandoropene gjallet, skuddene falt. Vår profil ble stående ved pålen som om ingenting hadde hendt.

Men han var død. Seks skudd hadde truffet ham i hjertet. Han hadde benyttet seg av sin matematiske begavelse til en siste kalkyle. Han hadde balansert kroppen og stilt seg som en statue. På den måten unngikk han å bli kastet overende av skuddsalven. Det hadde vært bedre om han hadde blitt matematiker i stedet for politiker og landsforræder.

Hvem var han?

Anders Palm

Vidkun Quisling ble født 18. juli 1887. Begynte sin bane som militær og ble major. Han forlot tjenesten i 1921 for å lede den internasjonale hjelpen til Ukraina, som var rammet av hungersnød. Det var der han traff sin hustru Martha i 1923. På slutten av 20-tallet var han sekretær ved den norske legasjonen i Moskva. Det var fra den stillingen han ivaretok Storbritannias interesser i Sovjet. Eng-land hadde ingen diplomater i landet. Minne-tavlen i Revolutionsmuseet ble fjernet da Quisling ble Sovjetunionens fiende på 1930-tallet.

X Sørlfj!

Hewins' fiktive oppfunndne historie ble ikke funnet verdig å striden om i Oslo. Begrebet u. Løberg sakten i mars 1969!
5.5.92. IK.